

Рахунок-фактура, як договір, укладений у спрощений спосіб

Питання від читача

— Добрий день! Прохання – надати консультацію. «Чи можна вважати рахунок (рахунок-фактуру) договором, укладеним у спрощений спосіб (ч. 1 ст. 181 ГКУ) та з 19.04.2020 оприлюднити уповноваженій особі звіт про договір щодо закупівлі без використання електронної системи закупівель на підставі рахунка?»

Відповідь експерта

— Добрий день! Традиційно господарські договори укладають у формі єдиного документа під назвою «договір», який сторони підписують та скріплюють своїми печатками. Це і справді найбільш типовий, зручний та надійний спосіб оформлення договірних відносин. На необхідності оформлення господарських договорів саме в такий спосіб наголошено і в законодавстві.

Статтю 181 ГКУ визначено, що господарський договір за загальним правилом викладають у формі єдиного документа, підписаного сторонами та скріпленого печатками. Але, як далі зазначено в тій же статті, «...допускається укладення господарських договорів у спрощений спосіб, тобто шляхом обміну листами, факсограмами, телеграмами, телефонограмами тощо, а також шляхом підтвердження прийняття до виконання замовлень, якщо законом не встановлено спеціальні вимоги до форми та порядку укладення даного виду договорів». Проте в цьому випадкові необхідною умовою укладення таких договорів є фіксація в них узгоджених сторонами істотних умов договору, якими є предмет, ціна та строк його дії (ч. 3 ст. 180 ГК).

Якщо рахунок-фактура містить усі істотні умови договору, то можна вважати, що між сторонами укладено договір у спрощеній формі. Таку позицію, до речі, обстоюють у Постанові ВГСУ від 28.02.2006 № 20-11/274.

Слід наголосити на тому, що рахунок-фактура, який претендує на те, щоб його назвали договором, має бути достатньо інформативним (крім істотних умов, містити й інші важливі умови договору, які, проте, не належать до перших). Усупереч цьому, на практиці в згаданому документі, як спрощеній формі договору, фактично ніколи не зазначають інші важливі для сторін умови угоди, зокрема про відповідальність контрагентів.

Тому при виникненні спірних ситуацій стороні договору буде важко обстоювати свою позицію. Замовникові слід потурбуватися й про те, що вже в 19.04.2020 року, нова редакція Закону України «Про публічні закупівлі» вимагатиме обов'язкового оприлюднення звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель від 1 копійки до 50 тис. грн, та відповідно до ч. 3 ст. 3 Закону звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель,

повинен буде містити таку інформацію: 1) дата укладення та номер договору/документа (документів), що підтверджують придбання товару (товарів), робіт та послуги (послуг); 2) найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код замовника в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, його категорія; 3) найменування (для юридичної особи) або прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) (для фізичної особи) постачальника товарів, виконавця робіт чи надавача послуг, з яким укладено договір про закупівлю; 4) ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань або реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно поінформували про це відповідний контрольний орган і мають відмітку в паспорті) постачальника товарів, виконавця робіт чи надавача послуг; 5) місцезнаходження (для юридичної особи) або місце проживання (для фізичної особи) постачальника товарів, виконавця робіт чи надавача послуг та номер телефона; 6) назва предмета закупівлі; 7) кількість, місце та строк поставки товарів, виконання робіт чи надання послуг; 8) ціна та строк виконання договору.

Отже, з вищевикладеного можна дійти висновку, що аби дану інформацію заповнити в систему, рахунок-фактура повинна цю інформацію містити також. І слід мати на увазі, що, згідно з роз'ясненням Мінфіну, яке він надав у листі від 27.11.2006 №31-34000-20-23/25136, рахунок-фактура не є первинним документом бухгалтерського обліку, бо має лише інформативний характер і не фіксує будь-яку господарську операцію, розпорядження або дозвіл на проведення господарської операції. До того ж форма рахунка-фактури не належить до типових форм, затверджених Держкомстатом, а його застосування не передбачене нормативно-правовими актами. Але коли підприємство у своїй діяльності використовує рахунок-фактуру, то при його складанні варто послуговуватися нормами ст. 9 Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність. Щоб уникнути більшості спірних ситуацій, у рахунку-фактурі, крім основних реквізитів контрагентів, слід також відобразити, як мінімум, характеристику товару (послуги) та його вартість. Якщо ж у такому рахунку визначено лише суму до сплати та зазначено, наприклад, «за послуги», то такий рахунок, навіть сплачений, не може вважатися формою договору. У випадку спору в суді слід буде з'ясувати насамперед, за які конкретно послуги (та в яких обсягах) було сплачено кошти.